



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Tres aliæ Scholasticorum opiniones. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Hac igitur ratione recte dixit, *Nihil enim intelligere contingit*, (nempe disputationis) *nihil unum intelligentes*: hoc est, eos, qui non intelligunt rem aliquam vnam determinate, de qua suscipitur disputationis.

DISPUT. CCXXI.

An omnia, quæ Angelus naturali virtute intellectus assequi potest, simul cogitare valeat.

Quid sentiat Durandus. cap. 1.

Tres alie Scholasticorum opiniones. cap. 2.

Probabilior sententia. cap. 3.

Dissolvitur argumentum primæ opinionis. cap. 4.

CAPVT I.

Quid sentiat Durandus.

Precedenti disputatione ostensum est, posse Angelum suo intellectu simul plura intelligere, & actu considerare etiam per modum plurimum. Nunc vero maior superest difficultas, vtrum non tantum multa, sed etiam omnia simul cogitare valeat, an non, quæ successione quadam ex sua virtute naturali considerare potest. In qua quidem controversia prima sententia sit *Durandi* in 2. dist. 3. q. 8. qui primum docet, Angelum aliqua semper intelligere simul, aliqua vero non: ea autem intelligere simul, quæ sunt præsentia, & existunt actus, de præteritis autem nihil dicit: fortassis idem omnino existimaret, si illorum meminisset. Confirmat autem hanc partem hac ratione: omnia quæ actu existunt, sunt sufficienter præsentia intellectui angelico, & ei comparantur, ut obiecta ipsi accommodata: vnumquodque autem actu intelligitur, secundum quod est præsens intellectui ergo hæc omnia semper actu intelliguntur. Deinde affirmat, futura quæ ex libero arbitrio pendent, non semper ab Angelo cognosci: nam ut supra vidimus disp. 207. ex sententia ipsius, hæc futura non possunt ab Angelo evidenter cognosci propria ipsius virtute. Ceterum aperte non explicat Durandus, vtrum à cognitione eorum, quæ Angelus naturaliter potest cognoscere, libere cessare valeat; an vero ita necessario omnia illa actu consideret, ut ab alicuius cognitione cessare nequeat: fortassis autem existimavit, id non esse Angelo liberum: si enim liberum esset, non semper illa omnia consideraret. Probari autem potest hæc sententia: quia si Angelus ab alicuius rei præsentis, aut præteritæ cognitione cessaret, non posset ab aliqua causa ad cognitionem illius rei iterum reduci, vel enim reduceretur ab aliqua causa & obiecto exteriori: vel ab aliqua cognitione alterius rei, in qua Angelus maneret, quia nunquam cessat ab omni cognitione, vel à voluntate ipsius Angeli, præter has autem nulla alia videtur superesse causa, à qua reduci possit: atqui à nullum harum reduci posset, ut inductione patet: primum, non ab aliqua causa exteriori, si enim ab aliqua, maxime ab ipso obiecto, quemadmodum nonnulli opinantur, res futuras tunc incipere ab Angelo cognosci, cum incipiunt esse præsentis, quia tunc obiectum determinat facultatem intellectus angelici vel imperminat speciem, vel alio modo mouens, quo mouere non poterat, quando erat adhuc futurum: hoc autem modo non potest

intellectus Angeli determinari à re præsentis, aut præterita, quia prius considerabat id, à cuius consideratione cessauit, quia cum ex parte ipsius rei nulla sit facta mutatio (eodē enim modo præsens est, aut præterita, sicut erat quando antea considerabatur) non videtur maior ratio, propter quam nunc determinet, & reducat intellectum ad suam considerationem, quam antea, deinde determinari non potest intellectus Angeli ab aliqua interiori cogitatione alterius rei, nam si cessauit, verbi causa, à consideratione equi, quem antea simul cum homine considerabat, & permansit in consideratione solius hominis, ex sola consideratione hominis reduci non poterit ad considerationem equi, quem antea considerabat, & in vniuersum ex consideratione vnius obiecti ad considerationem alterius nulla ratione reduci potest intellectus Angeli, quia non videtur maior ratio, quare ex consideratione vnius ad considerationem huius potius, quam illius determinetur, postremo determinari non poterit intellectus à voluntate, quia prima cogitatio de aliquo obiecto, non potest ex voluntate provenire, eo quod cogitatio natura sua debet omnem operationem voluntatis præcedere, & impossibile est voluntatem applicare intellectum ad cogitandum de homine, nisi aliqua cogitatione priori de ipso homine exciteretur, cum voluntas non possit in incognitum ferri.

Hæc opinio mihi non probatur. Quod enim res creatæ actu existentes, sunt præsentis non solum, reali existentia, sed etiam (ut dicitur) obiectiva, hoc est, sint obiecta accommodata & in proportionem debita cum intellectu Angeli, imo intellectus angelicus sit constitutus in actu primo ad eorum intellectionem, non satis est, ut Angelus eas omnes semper simul intelligat, tum quia poterit nihilominus cessare ab alicuius cognitione & cogitatione, tum etiam quia non videtur tam efficax Angeli virtus ad intelligendum, ut possit in omnes res simul cogitatione ferri. Argumentum vero pro hac sententia allatum inferius dissolvemus.

CAPVT II.

Tres alie Scholasticorum opiniones.

Secunda opinio sit *Gregorij* in 2. d. 21. q. 1. qui duo etiam asserit. Vnum est, recte posse Angelum omnia simul distinctè intelligere, quorum habet species, idque per plures actus, & species, & conceptus expressos & formales. Alterum est, posse Angelum ab vniuersaliusque rei consideratione cessare, & iterum ad illam reduci. Priorem partem probat, tum quia non repugnat, esse plures conceptus simul in eodem intellectu Angeli, ut superiori disp. probatum est: id quod ipse etiam *Greg.* docuerat in 1. d. 1. q. 1. art. 3. tum etiam quia non repugnat, plures actus simul elici posse ab eodem intellectu per plures species intelligibiles impressas, quibus constituitur in actu primo: quia agens, quod dici solet causa partialis, elicere potest simul plures operationes, vrens pluribus formis ad operandum, nisi natura sua in operatione fatigetur: atqui intellectus est causa partialis, quæ cum specie impressa elicit operationem, & in operando non fatigatur, sicut phantasia, vel alius sensus, ergo poterit simul omnia intelligere, quorum habet species, & principia. Deinde idem confirmat ex *Augusti* 4. de *Genesi*.

Genes. ad litteram cap. 3. 2. cuius verba retulimus dis-
preced. cap. 2. & eodem libro. cap. 33. in principio, ubi ait
Sed si omnia mens simul angelica potest, quæ sigillatim per
ordinem connexarum causarum sermo distinguitur, &c. Po-
steriorem vero partem suæ sententiæ ideo pro-
bat, quia liberum est Angelo, ut hac vel illa specie,
& principio intelligendi, ad eliciendam intel-
lectionem: nec vlla ratio afferri potest, ob quam
dicamus necessarium esse Angelo, per omnes
species simul operari: non enim minus in pote-
state Angeli, sed multo magis, quam in hominis
potestate est, ut habitibus, & speciebus, cum vo-
luerit: homini autem liberum est à consideratione
cuiuscunque rei cessare: quod si interdum non
potest, ideo est, quia phantasia non ita parat nutui
voluntatis, ut despotice & sine repugnantia obe-
diat, at vero intellectus nisi à phantasia mouere-
tur, absque vlla omnino resistentia voluntati o-
bediret: liberum igitur est Angelo cum voluerit
à cogitatione, & consideratione cuiuscunque ob-
iecti cessare.

Tertia sententia sit Ferrarii. 2. contra gentes cap.
101. §. Circa illud. ubi duo docet, Alterum est, ea
quæ cognoscuntur ab Angelo per eandem speciem,
posse simul ab Angelo cognosci vna & eadem cog-
itatione; alterum est, ex ijs etiam quæ per ean-
dem speciem cognosci possunt, posse quidem v-
num sine alio ab Angelo considerari. Quam sen-
tentiam videtur tradidisse San. Thomas & Caietanus
in hoc articulo, & Capreolus in 2. distinctione 3. quæst. 2.
art. 1. conclus. 9. cum asserunt, posse quidem ab An-
gelo cognosci plura simul per modum vnius: cog-
noscit autem per modum vnius nihil aliud esse,
quam cognosci per vnam speciem, nullas tamen
eorum definit, utrum omnia, quorum varias spe-
cies Angelus habet, simul ab eo cognosci possint,
an non. Prior pars huius sententiæ probari po-
test: quoniam si vna species impressa est principiū
cognoscendi varia obiecta, ipsaque repræsentat
in actu primo, non videtur difficile Angelo, ut
eadem specie ad intelligendum simul omnia,
quæ per illam speciem in actu primo represen-
tantur. Posteriolem vero partem sic ostendit Fer-
rariensis: primum quia nos per speciem, quam
habemus de homine, non semper consideramus
omnia, quæ de homine cogitare possumus, sed in-
terdum quadam tantum cogitamus, alia vero o-
mittimus: ergo & Angelus per speciem eandem
poterit considerare aliquid in ea repræsentatum
in actu primo, & aliquid non considerare: quod
nihil aliud est, quam ut illa specie ad exprimen-
dam cognitionem vnius rei, & non alterius. Dein-
de sic probatur, quia sicut noster intellectus ut
potest eodem habitu scientiæ ad considerandam
vnam conclusionem, & non aliam eiusdem scien-
tiæ, cur non poterit Angelus eadem specie vti ad
considerandam vnam rem, & non aliam? Et vide-
tur fuisse sententia S. Thomæ q. 8. de veritate art.
13. ad 2. & ult. ubi concedit, Angelum cognoscere
species intelligibiles in intellectu nostro, non ta-
men quid per illa speciem, aut aliam intellectus
consideret: quia potest varia per eandem speciem
considerare: eadem autem videtur ratio de intel-
lectu Angelico.

Quarta sententia sit recentiorum Theologo-
rum, qui cum Ferrariensi in precedenti conue-
niunt. Addunt tamen, posse Angelum per ean-
dem speciem impressam non tantum successive

omnia illa, quorum est species illa, intelligere di-
uersis expressis conceptibus & cognitionibus, nec
solum per eandem speciem posse omnia illa cog-
noscere vno expulso conceptu, & cognitione,
verum etiam varijs & diuersis expressis concep-
tibus, pro varietate obiectorum, & rerum, quantum
est illa species, simul cognoscere: an vero omnia,
quorum habet Angelus species impressas, possit
simul cogitare, non docent. Porro autem posse
Angelum per eandem speciem simul exprimere
varios conceptus variarum rerum, quantum est illa
species impressa, ea sola ratione existimant, quia
non repugnat, in eadem facultate intelligente, aut
sententiæ varias cognitiones simul esse: sed non
numero differentes, sicut nec duo accidentia solo
numero differentia in eodem subiecto.

MEa vero sententia in tribus posita est: Pri-
mum est, non satis probari, Angelum posse
considerare omnia, quorum habet species,
quam partem affirmo contra Gregorium, quem
etiam impugnatur Maior in 2. distinct. 2. quæst. 8. cum
etiam quot possit Angelus cogitare simul, conti-
re nobis non potest, sicut neque constat, quot pos-
sint ab Angelo simul considerari per modum plu-
rium. Hæc vero pars ex eo solum probatur, quia
quomodo ratio Gregorii probet, nihil repugnare
ex parte intellectus recipientis, esse in eo simul tot
intellecciones diuersarum, & plurium rerum:
tamen non probat, id non repugnare ex parte vir-
tutis intellectus elicientis & experimentis intel-
lectionem. Quare, si à solo Deo possent tot
intellecciones Angelo infundi sine ipsius virtutis
efficacitate, non repugnaret, per illas omnia simul
intelligere. Ceterum cum probabilior opinio
ferat, intellectionem non posse omnino ab ex-
trinseco intellectu infundi, sed necessitate habere
ab efficacia ipsius provenire, nec probatur pos-
sit, tantam esse virtutem intellectus creati, ut
circa hæc omnia creata simul operari queat: cer-
tum est, nec vlla ratione probabiliter ostendi potest,
posse Angelum hæc omnia creata simul intelli-
gere: cum enim efficacitas intellectus Angelici finita
sit, necessario debet habere terminum, ac proinde
tot poterit intellectiones simul producere, ut plu-
res non possit. Virum vero hæc sint quatuor, an
quinque aut plures, nulla ratione determinari potest.
Quare sine fundamento quis affirmabit, posse An-
gelum simul omnia creata intelligere, quorum ha-
bet species in actu primo: sine fundamento quoque
quis asseret, Angelum habere omnium rerum
omnia creata obiecta simul considerare.

Responderet tamen Gregorius, ideo Angelum
posse simul intelligere omnia, quorum habet spe-
cies intelligibiles impressas, quia non est maius
virtutis intelligere vnam, quam plures: cum igitur
possit intelligere vnam, poterit plures, immo etiam
omnes simul considerare. Porro autem non
esse maioris efficacitatis intelligere rem vnam
vna specie, quam plures cum pluribus speciebus,
probat Gregorius hac ratione: quia quoniam ma-
ioris virtutis sit, producere maiorem effectum: si-
cut sustinere maius pondus maiorem virtutem in-
agente postulat, quam sustinere minus: tamen